

Автор статті:

Анастасія Мусевич,

магістрантка

спеціальності «Соціальна робота»

Науковий керівник:

Світлана Ситняківська,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри соціальних технологій

МЕТОДИКА РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З ВНУТРІШНЬОПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ

В Україні внаслідок агресії Російської Федерації, анексії Криму та втрати контролю над частиною території Донецької та Луганської областей з'явилося багато людей, які змушені покинути свої місця проживання і переїхати до інших регіонів України.

Внутрішньопереміщена особа (ВПО) це – громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [1].

Необхідність допомоги внутрішньопереміщеним особам свідчить про слабкий інституційний механізм реалізації системи прав і свобод громадян в нашій країні, а також відсутність ресурсів, необхідних для задоволення потреб даної категорії населення.

Люди, які змушені були виїхати з Донецької та Луганської областей, зіткнулися з цілою низкою проблем – починаючи від пошуку місця тимчасового проживання, одержання медичної допомоги – до вирішення інших соціальних питань. Переважна більшість з них залишилися без документів, через що гострим невирішеним питанням залишається неможливість оформлення, переоформлення документів, що підтверджують особу, належність до громадянства України, а також засвідчуючих спеціальний статус особи – не за місцем реєстрації внутрішньопереміщених осіб, а за місцем дійсного перебування.

Розв'язання цих нагальних проблем залежить від того, наскільки одностайно і ефективно беруть участь та будуть взаємодіяти державні установи та некомерційні громадські організації, а також міжнародні організації, що працюють в Україні. У регіонах є багато ініціатив, спрямованих на надання допомоги ВПО, але без підтримки влади надання цієї допомоги завжди є обмеженим і неефективним [2].

Сутність соціальної роботи з ВПО полягає у підтримці взаємодоповнюючого соціального середовища або змін соціального середовища в напрямку його більшої компліментарності для людей, які змінюють своє місце проживання і потрапляють в інше соціальне середовище. Водночас, сама внутрішньопереміщена особа отримує допомогу в підвищенні спроможності долати складні життєві ситуації.

Іншими словами, через соціальну роботу утворюється, підтримується, змінюється система суспільних взаємовідносин, у які включена внутрішньопереміщена особа. Крім того, блокується щодо таких непристосованих, вразливих верств і окремих людей негативний, у тому числі агресивний, вплив середовища, пов'язаний з ринковим розвитком економіки, латентністю системи охорони здоров'я, обмеженнями в здобутті освіти, професійної перепідготовки, доступ на ринок праці і т. д. Таким чином, соціальна робота з ВПО проявляється, з одного боку, у підвищенні статусу і поліпшенні становища ВПО, з іншого – у впливі на навколишнє середовище, в яке особа включається. Зміна відносин внутрішньопереміщених осіб як елементів структури із соціальним

середовищем – це функціональне підґрунтя для визначення цільової детермінації фахівців і відповідно виділення напрямків соціальної роботи з ВПО [3].

У роботі із ВПО важливо поєднувати індивідуальні, сімейні та групові соціально - психологічні методи. В індивідуальній роботі необхідно використовувати весь арсенал методів фахівця соціальної роботи: методи соціальної терапії, психологічні, аналітичні, соціометричні, медико-соціальні, консультаційні, інформаційні, соціально-економічних, правові, педагогічні. У груповій роботі продуктивні методики «групи самостійного досвіду», «групи взаємодопомоги», підтримка сусідських відносин.

Нині органами соціального захисту населення ведеться різностороння робота з ВПО. Соціальні працівники та волонтери підтримують кожну людину, що звернулася, у вирішенні індивідуальних соціальних, економічних, правових та інших проблем, допомагають у створенні або відновленні основних соціальних відносин [4].

У соціальній роботі з ВПО виокремлюються два провідних її види:

1. Практична соціальна робота.
2. Організаційна робота.

Практична соціальна робота з ВПО здійснюється за наступними напрямками: соціальний, соціально-психологічний, соціально-педагогічний, соціально-правовий, медико-соціальний, фінансовий, соціально-економічний, матеріальний, соціально-інформаційний та соціально-трудоий.

Хочемо зосередити увагу саме на соціальному напрямі, який містить в собі: проведення соціальних консультацій, здійснення заходів із соціальної реабілітації в стаціонарних та нестаціонарних умовах, соціальна діагностика, сприяння в одержанні пенсій та допомог ВПО, допомога організації груп самопомоги і взаємодопомоги, ідентифікація осіб з девіантною поведінкою та асоціальних сімей з числа ВПО, організація культурно-дозвілєвої роботи з людьми похилого віку та інвалідами з числа ВПО, профілактика безпритульності, сприяння в отриманні гуртожитку, тимчасового житла чи придбанні власного житла, попередження дитячої безпритульності, сприяння поверненню майна ВПО та отримання ними компенсацій, співпраця з різними державними установами та громадськими організаціями з питань допомоги внутрішньопереміщеним особам.

На жаль, низька інформованість внутрішньопереміщених осіб гальмує отримання необхідної належної допомоги [5].

Отже, як ми бачимо, методика роботи соціального працівника з ВПО є досить різноманітною. Тим не менш незважаючи на існування Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньопереміщених осіб», що у відповідності з Конституцією та законами України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлює гарантії додержання прав, свобод і законних інтересів внутрішньопереміщених осіб, нажалі з ряду причин (слабкий інституційний механізм реалізації системи прав і свобод громадян в нашій країні, слабку систему інституційного механізму реалізації прав і свобод громадян на території нашої держави, і відсутність ресурсів, необхідних для задоволення потреб внутрішньопереміщених осіб, низька інформованість, відсутність системи обліку та реєстрації ВПО), неможливо забезпечити своєчасну і адекватну допомогу внутрішньопереміщеним особам, та оцінити реальний масштаб того, що відбувається. Державні статистичні дані включають тільки тих, хто звернувся за допомогою в обласні координаційні центри допомоги ВПО, в той час як фактичне число внутрішньопереміщених осіб залишається невідомим і може бути вищим.

Використана література:

1. Тишкова В. А. Вимушені мігранти : інтеграція і повернення / В. А. Тишкова. — М. : ЭКОС, 1997. — 308 с.
2. Налчяджан А. А. Психологическая адаптация. Механизмы и стратегии / А. А. Налчяджан. — М. : Эксмо, 2010. — 368 с.
3. Солдатова Г. У. Психологічна допомога мігрантам / Г. У. Солдатова. — М. : Сенс, 2002. — 78 с.
4. Стефаненко Т. Г. Этнопсихология / Т. Г. Стефаненко. — М. : Аспект-Пресс, 2003. — 368 с.
5. Шелюк В. Соціальна міграція : етапи, функції, типи / В. Шелюк // Перспективи. — 2001. — № 3 (15). — С. 45—50.